немачка сарадња
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Sprovedeno od strane:
giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

CSP centar za socijalnu politiku

MEHANIZMI ZA UKLJUČIVANJE U FORMALNO TRŽIŠTE RADA KORISNIKA NOVČANE SOCIJALNE POMOĆI

zamka neaktivnosti

- „zamka neaktivnosti“ za **jednočlana domaćinstva** nije visoka, a **podsticaji za zapošljavanje su znatni**
- za **porodice sa decom** zamka neaktivnosti je viša, pa se formalno zaposlenje u ovim porodicama manje isplati

efekat zapošljavanja

- za **pojedinca i porodice sa dvoje odraslih**, **finansijski podsticaji da se prihvati zaposlenje su znatni** s obzirom da je prihod od socijalnih davanja mnogo manji od raspoloživog dohotka nakon zaposlenja
- za **porodice sa decom**, **razlika između prihoda od socijalnih davanja i dohotka nakon zaposlenja** sa minimalnom zaradom **nije velika**, posebno za porodice sa troje dece

analiza davanja na lokalnom nivou

- davanja na lokalnom nivou se veoma razlikuju
- u pojedinim lokalnim sredinama **davanja smanjuju podsticaje za zapošljavanje** za jednoroditeljske porodice
- sa stanovištva smanjenja siromaštva sva **dodatna davanja i te kako su značajna**

KLJUČNI NALAZI

U Srbiji se **zaposlenje korisnika novčane socijalne pomoći** u formalnom sektoru **isplati za pojedinca i porodice bez dece.**

Porodice sa decom, pogotovo jednoroditeljske, dobijaju nešto veću podršku kroz socijalna davanja, pa su **podsticaji da se prihvati zaposlenje manji.**

Ako se **pored socijalnih davanja** uračuna i **zarada** koja može da se ostvari **u neformalnom sektoru, podsticaji se gube**, a porodice sa decom su čak u boljoj poziciji ako su svi odrasli članovi nezaposleni.

PREPORUKE

1. Stanje u Srbiji nije takvo da postoji mogućnost podsticati zapošljavanje kroz smanjenje socijalne pomoći. **Novčana socijalna pomoć (NSP)**, čak ni zbirno posmatrano, zajedno sa dečijim dodatkom, **ne omogućava izlazak iz siromaštva**. Treba međutim imati u vidu da unapređenje adekvatnosti pogoršava zamku neaktivnosti i smanjuje motivaciju za rad u formalnom sektoru, posebno za porodica sa decom.

2. **Dečiji dodatak** treba da bude koncipiran na način da predstavlja **postepeno povlačenje državne materijalne podrške** porodicama sa decom, čime bi se obezbedili podsticaji za rad. U **zakonsku regulativu** treba ugraditi rešenje po kojem bi se korisnicima NSP, nakon zaposlenja jednog člana domaćinstva i ukoliko ostvaruje minimalnu zaradu, i dalje dodeljivao dečiji dodatak, ali na **određeni vremenski period** (npr. tokom narednih godinu dana).

3. Predlog o **univerzalnom dečijem dodatku** (bez provere materijalnog stanja) za svu decu koja žive u **podstandardnim (romskim) naseljima**, što se može smatrati kao geografsko (area-based) targetiranje. Time bi se njihova demotivacija za zaposlenje ublažila zbog zagarantovanog primanja u obliku dečijeg dodatka.

4. Druga davanja za siromašne treba **po automatizmu da budu povezana ne samo sa NSP-om već i sa dečijim dodatkom**, kako bi se **pojačao efekat postepenog povlačenja pomoći** i dodatno smanjilo siromaštvo porodica sa decom. To je već slučaj sa pravom po osnovu statusa energetski ugroženog kupca, a moglo bi da se proširi i na besplatne udžbenike.

5. Lokalna davanja da se prilagode i respektuju (oslikavaju) **uticaj na prihvatanje zaposlenja**. Imajući sve vreme u vidu da su **lokalna davanja značajna za ublažavanje siromaštva** s obzirom na nedovoljnost davanja na nacionalnom nivou.

6. Potrebno je da se **analiziraju efekti Zakona o pojednostavljenom radnom angažovanju na korišćenje NSP**, imajući u vidu da će za pomoć **eventualno da se prijave i pojedinci koji su prethodnih godina za sezonske radove bili plaćeni preko ugovora o privremenim i povremenim poslovima**, kada se taj prihod uzimao u obzir i nije omogućavao ostvarivanje prava. Trebalo bi razmotriti da se na **nivou domaćinstva odredi maksimalan iznos ukupnog godišnjeg prihoda** od sezonskih poslova **koji može da bude izuzet prilikom određivanja i korišćenja prava na NSP.** Svakako, treba da se promeni i postupanje socijalnih radnika u primeni diskrecionog prava na osnovu kojeg se procenjuju prihodi od propuštene zarade.

7. Lokalne samouprave treba da **preispitaju pristupačnost kvalitetnih socijalnih usluga**, posebno čuvanja dece, odnosno politiku regresiranja troškova boravka dece u predškolskim ustanovama. **Prelazak sa besplatnog boravka na plaćanje makar i dela troškova može značajno da demotiviše zapošljavanje u slučaju samohranih roditelja i drugog odraslog člana domaćinstva.**

8. U kontekstu neformalne ekonomije posebno je važno **pitanje aktivacije korisnika NSP i preispitivanje Uredbe o merama socijalne uključenosti** koja reguliše ovu materiju. Saznanja o praksi tzv. **dobrovoljnog radnog angažovanja**, ukazuju da bi davanje koje bi efektivno povećalo ukupne iznose pomoći, moglo da doprinese da **korisnici NSP eventualno prihvate i individualni plan aktivacije i mere socijalne uključenosti**.

9. Nesumnjivo su značajne i **odgovarajuće aktivne mere na tržištu rada** kako bi se **povećala zapošljivost korisnika NSP u formalnom sektoru**, pre svega u vidu **unapređenja znanja i veština**. Posebno je važno **fokusiranje na mlade koji su prekinuli školovanje** čime bi se povećale šanse za izlazak iz začaranog kruga siromaštva, primanja pomoći i neformalne ekonomije.

10. Potrebno je da se **preispitaju i rešenja vezana za veoma visoke iznose roditeljskog dodatka prilikom rođenja trećeg i četvrtog deteta**, čime se povećava ukupna materijalna podrška za jedan segment korisnika NSP, imajući u vidu da se prihodi od ovog davanja ne uzimaju u obzir prilikom računanja cenzusa za ostvarivanje prava.